

Мосієвич Л. В.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
факультету іноземної філології
Запорізького національного університету

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУ MADNESS У РОМАНІ THE MINDS OF BILLY MILLIGAN ДЕНІЕЛА КІЗА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню лінгвокогнітивних особливостей концепту *Madness* у романі Деніела Кіза «*The Minds of Billy Milligan*», з акцентом на його вербалізацію, структурну організацію та концептуалізацію в контексті множинного розладу особистості. Концепт *Madness* розглядається як багатокомпонентне явище, що інтегрує психічне розщеплення, фізіологічні реакції та психоемоційний хаос, і аналізується через лексико-семантичні поля, стилістичні засоби та когнітивні метафори. Актуальність дослідження зумовлена зв'язком із сучасними психотравматичними реаліями, зокрема українським досвідом війни, де дисоціативні стани є поширеним наслідком травм, що підкреслює значущість аналізу мовних механізмів їх вираження. Структурний аналіз виявив ядро концепту, представлене розщепленням і дисоціацією, та периферію, що включає емоційні й тілесні прояви. Лексико-семантичний аналіз продемонстрував використання іменників, дієслів, прикметників, синонімів, стилістично зниженої лексики та евфемізмів для створення багатогранного образу *Madness*. Юридичні та психічні терміни відіграють роль контекстуального обрамлення, відображаючи соціальні й наукові аспекти концепту. Стилістичні засоби семасіології, зокрема метонімія, порівняння, гіпербола, а також синтаксичні прийоми, такі як парцеляція, анафора й градація, підсилюють експресивність тексту та відображають хаотичність свідомості героя. Концептуалізація *Madness* ґрунтується на метафорах, пов'язаних із доменами природи, техніки, об'єктів і температури, що підкреслюють його динамічність і складність. Окрім того, аналіз підкреслює універсальність концепту *Madness*, що виходить за межі літературного тексту, стаючи релевантним для розуміння психічних станів у реальному житті. Дослідження пропонує оригінальний підхід до аналізу *Madness* у романі Кіза, інтегруючи лінгвістичні та когнітивні методи, і відкриває перспективи для міждисциплінарного вивчення психотравматичних станів у літературному дискурсі.

Ключові слова: вербалізація, концепт, концептуальна метафора, стилістичні засоби, структурний аналіз.

Постановка проблеми. Український досвід війни приніс серйозні психологічні травми, часто пов'язані з дисоціативними розладами. Люди, які пережили полон, тортури або вимушену еміграцію, нерідко відчувають розщеплення власної ідентичності. У цьому контексті дослідження концепту *Madness* у романі Деніела Кіза має значення не лише з лінгвістичної точки зору, а й у розрізі сучасних психотравматичних реалій. Роман, заснований на реальній історії людини з множинними особистостями, дає змогу глибше зрозуміти складність психіч-

них станів та виклики, з якими стикаються люди з подібними розладами.

Аналіз останніх досліджень. За визначенням О. Селіванової, концепт – це «когнітивна структура, що відображає фрагмент знань про світ, закріплений у мові та культурі» [1]. У зарубіжній лінгвістиці концепт *Madness* досліджувався з різних перспектив. Так, Е. Семіно у праці *Metaphor in Discourse* аналізує, як абстрактні поняття, зокрема психічні стани, вербалізуються через метафори та метонімії [2]. З. Ковецес у книзі *Metaphor and Emotion* досліджує концептуалізацію емоційних станів, зокрема божевілля, в англійській мові [3]. В. Іванс і М. Грін у *Cognitive Linguistics: An Introduction* розглядають, як концепти, зокрема *Madness*, виражаються в літературі через лексичні одиниці з культурно-специфічними конотаціями [4]. У дослідженні лінгвокогнітивних особливостей концепту *Madness* у романі Деніела Кіза *The Minds of Billy Milligan* варто враховувати зв'язок з постмодерністським художнім дискурсом, зокрема його полістилістичністю: «Полістилістичність постмодерністського тексту виявляється у свідомому поєднанні різнорідних стилістичних пластів, що створює ефект множинності смислів і дозволяє автору деконструювати традиційні наративні структури» [5, с. 14]. Це спостереження є важливим для аналізу роману Кіза, оскільки вербалізація концепту *Madness* у творі досягається завдяки поєднанню різноманітних мовних засобів: від юридичних і психологічних термінів до вульгаризмів та метафор, які передають розщеплення свідомості головного героя.

Наукова новизна. Вербалізація концепту *Madness* у романі «*The Minds of Billy Milligan*» Деніела Кіза досі не була предметом дослідження ні в зарубіжному, ні в українському науковому просторі. Вивчення концепту охоплює лінгвістичний, когнітивний, стилістичний та термінологічний аналіз, що підкреслює його багатогранність і актуальність для міждисциплінарних студій.

Мета дослідження полягає у виявленні та аналізі лінгвальних і когнітивних особливостей концепту *Madness* у романі «*The Minds of Billy Milligan*» Деніела Кіза. Для досягнення цієї мети передбачається виконання таких завдань:

- провести структурний аналіз концепту *Madness*;
- здійснити лексико-семантичний аналіз вербалізації концепту;
- дослідити особливості концептуалізації *Madness* у тексті роману;
- проаналізувати роль юридичних і психічних термінів у формуванні концепту *Madness*;

– вивчити функції стилістичних засобів у репрезентації концепту Madness.

Виклад матеріалу.

1. Структурний аналіз.

Концепт Madness у романі *The Minds of Billy Milligan* Деніела Кіза є багатошаровим і складним, оскільки він охоплює не лише психічний стан головного героя, а й реакцію суспільства, правової системи та самої особистості Біллі Міллігана на його множинні «Я». Структурний аналіз концепту дозволів виявити лексико-семантичні поля, ядро і периферію, відношення між компонентами концепту. Серед лексико-семантичних полів ми виокремили:

1) Психічне розщеплення. У Біллі Міллігана, головного героя роману, відомого своїм випадком дисоціативного розладу ідентичності, було 24 різні особистості.

Дієслова *split*, *fracture*, *alter*, *dissociate* і *switch* є ключовими вербалізаторами, які відображають різні аспекти психічного розщеплення. Наприклад: *He altered into Ragen*» (*Він змінився на Рагена*), що описує перехід між ідентичностями: «*his mind split into pieces*» (*його розум розщепився на шматки*), *He switched to Tommy*» (*Він переключився на Тома*). Ці дієслова не є синонімами, проте доповнюють одне одного, створюючи багатошаровий образ розщеплення особистості.

2) Фізіологічні прояви безумства. Це поле охоплює тілесні реакції, які супроводжують або сигналізують про психічний розлад. У романі Кіза фізіологічні прояви безумства часто слугують маркерами переходу між особистостями або стресових станів, коли свідомість Білі втрачає контроль. Це поле вербалізують: дієслова руху та напруги: «*tremble*» (*тремтиму*), «*shake*» (*труситися*), «*twitch*» (*смикатися*), «*collapse*» (*надати*); описи тіла: «*sweat*» (*нім*), «*pulse*» (*пульс*), «*clench*» (*стискати*), «*tense*» (*напружуватися*); сенсорні прояви: «*dizzy*» (*запаморочення*), «*numb*» (*оніміння*), «*throb*» (*пульсувати*).

Під час моментів паніки чи втрати пам'яті «*Billy's head throbbed, his hands shook uncontrollably*» (*Голова Біллі пульсувала, руки неконтрольовано тремтіли*) – це показує тілесну реакцію на дисоціацію. Фізіологічні прояви слугують «доказами» божевілля, роблячи абстрактний стан відчутним. Вони також підкреслюють, що безумство – це не лише розумовий, а й тілесний досвід.

3) Психоемоційний стан. Це поле відображає внутрішні переживання, емоції та психологічні стани, які супроводжують божевілля Біллі. Кіз використовує багатий набір лексики та стилістичних засобів, щоб передати хаос, страх, гнів для різних особистостей. Це поле вербалізують: емоційні стани: «*fear*» (*страх*), «*rage*» (*лють*), «*despair*» (*відчай*), «*confusion*» (*спантеличеність*), «*emptiness*» (*порожнеча*); психологічні описи: «*lost*» (*загублений*), «*trapped*» (*ув'язнений*), «*overwhelmed*» (*переповнений*), «*unstable*» (*нестабільний*); дієслова сприйняття: «*feel*» (*відчувати*), «*sense*» (*сприймати*), «*drown*» (*потопати*), «*drift*» (*дрейфувати*).

Стан Біллі під час усвідомлення «втраченого часу» автор зображує так: «*He felt a wave of panic, a drowning sensation in his own mind*» (*Він відчув хвилю паніки, відчуття потопання у власному розумі*) – це передає страх і дезорієнтацію.

У романі *The Minds of Billy Milligan* Деніел Кіз майстерно вербалізує поля «Фізіологічні прояви безумства» та «Психоемоційний стан», щоб показати багатогранність божевілля Біллі.

Концепт Madness має своє ядро і периферію. Розщеплення і Дисоціація – первинні процеси, що запускають божевілля, є ядром концепту. Периферія – це прояви розщеплення (емоції, фізіологія). Відношення між компонентами концепту можна визначити двома векторами:

Причина-наслідок: дитяча травма → розщеплення/дисоціація → фізіологічні прояви + психоемоційний хаос.

Ціле-частина: контроль над собою vs. розщеплення особистості.

Таким чином, концепт Madness у романі *The Minds of Billy Milligan* має чітку структуру, де його ядром є розщеплення особистості та дисоціація, а периферію складають фізіологічні та психоемоційні прояви. Аналіз показує, що безумство Біллі вербалізується через дієслова, емоційні стани та тілесні реакції, що робить його відчутним для читача. Взаємозв'язки між складовими концепту демонструють як причинно-наслідкову залежність, так і цілісність особистості/її відсутність. Це підкреслює складність і багатогранність безумства як явища в художньому творі. Ядро частіше вербалізується простими, універсальними словами («mad», «lose»), периферія – різноманітнішими («tremble», «frantic»).

2. Лексико-семантичні особливості. Лексико-семантичний аналіз концепту Madness у романі Деніела Кіза «*The Minds of Billy Milligan*» розкриває його багатогранність через широке використання слів різних частин мови, синонімів, евфемізмів, стилістично зниженої лексики, термінів.

Вербалізація концепту Madness у романі реалізується через використання тематично пов'язаних іменників (madness, disorder, voices), дієслів (split, dissociate, switch) та прикметників (fractured, delusional), які відтворюють різні сторони феномена множинної особистості:

1. Іменники. Концепт Madness у романі передається через низку іменників, що описують психічний стан та його прояви: «madness» – божевілля як загальний стан; «insanity» – юридичний та медичний термін, що визначає несамовитість; «disorder» – порушення (психіки, поведінки); «split» – розщеплення (свідомості, особистості); «alter» – альтер-его, одна з множинних особистостей Біллі; «delusion» – марення, хибні уявлення; «voices» – голоси в голові, які є частиною дисоціативного розладу.

2. Дієслова. Передають процеси, дії чи динаміку божевілля, боротьбу та втрату контролю: «split» – розділитися (свідомість Біллі розщеплюється на окремі особистості); «lose control» – втрачати контроль; «surrender» – здаватися впливу іншої особистості; «hear» – чути голоси; «dissociate» – відокремлюватися від реальності; «switch» – перемикається між особистостями. Дієслова акцентують рух, зміну чи активність, показуючи «Madness» як процес.

3. Прикметники. Емоційно забарвлені прикметники зображують безумство Біллі: «fractured» – розбитий, роздроблений (про психіку); «uncontrollable» – неконтрольований; «chaotic» – хаотичний; «haunted» – переслідуваний (внутрішніми голосами); «lost» – загублений (у власній свідомості); «delusional» – такий, що марить. Усі вони мають негативну конотацію, додаючи якісну характеристику та підсилюючи суб'єктивне сприйняття.

4. Прислівники. Уточнюють інтенсивність чи спосіб прояву божевілля. Зазвичай вони вербалізують фізіологію божевілля та емоції: «uncontrollably» (неконтрольовано), «rapidly»

(швидко); «frantically» (шалено), «desperately» (відчайдушно). Прислівники модифікують дієслова чи прикметники, підкреслюючи ступінь чи манеру.

Зазначимо, що досить часто автор звертається до синонімів при вербалізації концепту. Стилистичні синоніми сприяють відтворенню емоційних, експресивних, оцінних відтінків зображення: *...Shy, but she can be set off by fear that Ragen will do something mean or violent. ... Ragen shifted in his seat, looking embarrassed and guilty ...Holy shit! What the hells going on? What the hell's the matter with me?» He ran up and back, shouting, terrified and angry at the same time.» ...When she left the jail, Judy Stevenson found herself in turmoil, awed, angry, confused. It was all incredible. Impossible.* Усі синоніми у романі нагнітають атмосферу оповідання та підкреслюють драматичність ситуації головного персонажу.

Стилистично знижена лексика у романі Деніела Кіза *The Minds of Billy Milligan* грає величезну роль у тому, як ми сприймаємо «Madness» – божевілля тут не просто абстрактне явище, а щось живе, грубе і близьке до реального життя. Наприклад, коли охоронець кричить «You're gonna pay for that, you sonofabitch!», вульгаризм робить божевілля Біллі частиною жорсткого, хаотичного світу. Такі слова, як «shit» чи «motherfuckers», показують, що «Madness» – це не тільки розщеплення розуму, а й вибух емоцій, які ламають усі пристойності. Ця лексика ще й малює субособистостей Біллі – Раген чи Адаліна говорять так, бо вони не з «вищого світу», і їхня мова відображає їхню нестримність чи навіть розпач. Наприклад, «damn» чи «fucking» у їхніх фразах демонструє те, що божевілля – це не просто діагноз, а цілий світ із люттю, страхом і боротьбою. Знижена лексика також робить «Madness» ближчим до читача.

Окрема вербалізація «Madness» у романі розкривається через навмисні орфографічні помилки, які Кіз використовує для Рагена – субособистості з югославським корінням, для якого англійська не рідна. Наприклад, «I didn't have nothin' to do with it» чи «You c'n jus' take my word» показують його ламану мову, де звуки типу [w] стають [v], а артиклі пропадають – і це не просто акцент, а знак його відчуженості, ніби божевілля ще й у тому, що він не вписується в «нормальний» світ. Такі помилки підкреслюють хаос у його голові, ніби навіть мова розпадається разом із його свідомістю. Це ще один спосіб показати, що «Madness» – це не тільки розщеплення особистостей, а й розрив із правилами. Виділення через стилістичне відхилення привертає увагу до незвичайного, поглиблюючи інтерпретаційну залученість читача» [6].

На відміну від вульгаризмів, евфемізми у романі додають концепту *Madness* м'якості й глибини, ніби прикриваючи його грубі компоненти. Наприклад, коли автор пише «mentally ill» чи «mentally disturbed» замість прямого «crazy» чи «insane», це звучить спокійніше, і підкреслює, що «Madness» тут – не просто хаос, а щось, що можна пояснити, як хворобу. Так само «Correctional Institution» замість «prison» робить тюрму не просто кліткою, а місцем, де щось «виправляють», і це ніби віддзеркалює спроби суспільства «виправити» його божевілля. І коли Кіз пише про самогубство через «kill himself», а потім додає лапки до «special precaution clothes», він хоче показати, що «Madness» – це не тільки про розпад, а й про те, як люди навколо намагаються його завуалювати, заховати за пристойними словами. Отже, евфемізми в романі – це такий спосіб зро-

бити божевілля менш страшним зовні, але водночас глибшим і складнішим всередині.

Юридичні та психічні терміни у романі Деніела Кіза *The Minds of Billy Milligan* тісно пов'язані з концептом *Madness*, бо вони допомагають розібратися, що це таке божевілля з різних боків: як його бачить закон, як пояснює наука і як воно відчувається самим Біллі. Наприклад, коли в тексті з'являється «insanity» (неосудність), це не просто юридичне слово – воно прямо вказує на ядро «Madness», тобто втрату контролю, через яку Біллі не може відповідати за свої дії, як нормальна людина. Так само «dissociation» (дисоціація) чи «multiple personality» (множинний розлад особистості) – це психологічні терміни, які розкривають, як божевілля розщеплює його свідомість на шматки, і показують, чому він то тут, то «дрейфує» десь поза реальністю. Вони ніби ставлять рамки навколо хаосу в голові Біллі, роблячи його зрозумілішим: суд каже, що це «неосудність», психіатри називають «розладом», а сам Біллі переживає це як «switch» між Рагеном чи Адаліною. Отже, ці терміни – мости між зовнішнім світом і внутрішнім божевіллям, які змушують задуматися: чи це просто хвороба, чи щось більше?

Юридичні слова типу «insanity» (неосудність), «competency» (компетентність), «plea» (заява в суді), «trial» (судовий процес) чи «acquittal» (виправдання) у романі Кіза показують, як історія Біллі вплетена в реальний світ законів, адже він став першим у Штатах, кого визнали неосудним через множинний розлад особистості. Наприклад, фраза «not guilty by reason of insanity» (не винний через неосудність) – це не просто юридичний вердикт, а цілий вузол сюжету: як судити того, хто сам не знає, хто він у цей момент? Ці терміни роблять історію схожою на документ, але ще й змушують задуматися чи справедливо карати людину за те, що зробила «інша» її частина.

Психологічні терміни, «dissociation» (дисоціація), «multiple personality disorder» (множинний розлад особистості), «alter» (альтернативна особистість), «integration» (інтеграція), «trauma» (травма), функціонують для того, щоб показати, що коїться в голові Біллі, як наука пояснює його «Madness». Наприклад, «dissociation» – це коли він відрубувався від болю, і замість нього приходив Раген: «He dissociated from the pain, and Ragen stepped forward» (Він відокремився від болю, і Раген вийшов вперед), це ніби захисний вимикач у мозку. А «alter» – це про те, як кожна його субособистість, типу Рагена чи Адаліни, стає ніби окремою людиною з власним голосом і характером.

Таким чином, автор створює багатшаровий образ безумства, поєднуючи його фізичні, емоційні та соціальні прояви. Через використання синонімів, вульгаризмів, навмисних орфографічних помилок та термінології «Madness» постає не лише як медичний або юридичний феномен, а як складний, хаотичний і глибоко індивідуалізований досвід героя.

Використання стилістичних засобів

Стилистична семасіологія. У романі широко функціонують стилістичні засоби семасіології та синтаксису. Стилистична семасіологія вивчає додаткові значення слів, що виникають в результаті незвичного функціонування слів, словосполучень тощо, а також в результаті незвичної комбінації даних одиниць. До стилістичних засобів семасіології відносяться метафори, метонімія, порівняння, епітети, антономазія, парафраза. Стилистичні засоби семасіології відіграють ключову роль у формуванні концепту, адже вони не лише передають зміст,

а й створюють відповідну емоційну, експресивну та когнітивну рамку. У романі *The Minds of Billy Milligan* концепт *Madness* розкривається через різні мовні засоби, що допомагають відтворити психічний стан головного героя та суспільне ставлення до нього. Вони виконують такі функції:

Емоційно-експресивна функція – передає переживання героя, його страх, тривогу та відчай через епітети, порівняння, метафори. Наприклад: «*His mind shattered into a thousand pieces.*» (метафора розбитої свідомості). Використання гіпербол («*I felt like a ghost trapped inside a maze of mirrors*») підсилює сприйняття внутрішньої розгубленості.

Порівняння допомагають зображенню фізичних та моральних портретів героїв: «...*Like a fisherman handling his pole with delicacy to work the line but keep it from breaking, he whispered, 'How are you feeling?'*» Лікар Біллі Міллігана порівнюється з рибалкою. Особливістю порівняння є те, що в його якості виступає не окреме слово, а ціла фразова конструкція. Автору важливо бути показати, як лікар поводить зі своїм пацієнтом – обережно, балансуючи на межі дії та бездіяльності, щоб не сполюшити щось важливе в поведінці пацієнта.

Когнітивна функція допомагає структурувати уявлення про безумство через певні когнітивні метафори. У романі часто зустрічається метафора «розщеплення», яка відображає множинний розлад особистості («*He was not one person, but many, all living in the same body*»). Використання антонімії («*reality – illusion*», «*sanity – madness*») допомагає окреслити межі концепту.

Образно-зображальна функція – через епітети, персоніфікацію автор створює атмосферу внутрішньої боротьби, хаосу та страху. Персоніфікація: «*Madness crept into his thoughts like a shadow that could not be escaped.*» *Enimemu: those who believed he was a con man – faking this exotic illness to gain attention and to avoid going to prison for rape.*

До арсеналу стилістичних засобів автор також залучає антитезу. Це – стилістична фігура, яка побудована на підкресленому протиставленні протилежних явищ, понять, думок, почуттів, образів. В основі антитези лежить антонімічна пара. Різке протиставлення понять дає можливість авторові створити надзвичайно виразний образ: «...*She admired Ragen, his aggressiveness as well as his tenderness with Christene* Антонімічна пара **aggressiveness – tenderness** підкреслює суперечність самої особистості Біллі. В наступному прикладі за допомогою антитези автор підкреслює можливу розв'язку подій – свобода або тюрма: «...*The outcome of the trial could depend upon it. Freedom and treatment, or else prison.*»

Стилістичний синтаксис у романі Деніела Кіза у вигляді паралелізму, діалогів, складних конструкцій, анафори підсилює емоційну складову концепту *Madness*. Ці стилістичні фігури відзначаються оригінальністю форми та використовуються як засіб логічного виділення і впорядкування тексту. Вони сприяють увиразненню лексичних засобів, посилюють їхні емоційно-експресивні можливості [7, с. 51]. Наприклад, паралелізм «*Sweat dripped. Hands shook. Eyes blinked*» демонструє, як паніка розриває Біллі зсередини, роблячи божевілля реальним. Діалоги типу «*You're gonna pay for that, you sonofabitch!*» – «*I didn't do it!*» – грубі й швидкі, ніби субособистості кричать одна на одну. А складнопідрядні речення, як «*It is my opinion that the patient is mentally ill and that as a result of his mental illness he was not responsible for his actions, because he*

couldn't control them», створюють враження лабіринту, де читач плутається разом із думками про те, що таке це божевілля.

Анафори в реченні «*He was mad. He was lost. He was broken*». Або «*Very tired, very scared, very alone*» акумулюють усю біль та безпорадний стан Біллі.

Стилістичні засоби не лише роблять концепт *Madness* виразним, а й виконують функцію передачі психічного стану героя, соціального ставлення до нього та створення глибшого зв'язку між текстом і читачем.

Концептуалізація концепту

Концептуалізація «*Madness*» у романі Деніела Кіза *The Minds of Billy Milligan* значною мірою спирається на концептуальні метафори, які структурують цей концепт як багатогранне явище, що охоплює втрату контролю, фрагментацію свідомості та емоційний хаос, збагачуючи його художнє осмислення. За словами Р. Гіббса, концептуальні метафори формують не лише нашу мову, а й спосіб осмислення складних досвідів, таких як психічні стани» [8]. Наприклад, метафора «*Arthur's voice dropped to an icy calmness*» передає спокій як холодну, байдужу силу, асоціюючи божевілля з емоційною відстороненістю, тоді як «*touching the right mental buttons*» концептуалізує розум як технічний пристрій, підкреслюючи маніпулятивний аспект взаємодії з субособистостями Біллі. Інший образ, «*a tenuous thread holding him in the here and now*», відображає «*Madness*» як крихкий зв'язок із реальністю, де свідомість балансує на межі розриву, акцентуючи дисоціацію як ключовий елемент концепту. Ці метафори не лише увиразнюють фізичні та психоемоційні прояви божевілля, але й формують його когнітивну структуру, поєднуючи ядро («втрату контролю») з периферійними ознаками (розщеплення, нестабільність), що дозволяє читачу глибше сприймати внутрішній світ Біллі та його alter egos. Коли Рарген (одна з особистостей Біллі) бере контроль, його «*rage boiled inside him*» малює божевілля як нестримну стихію, що кипить і виринає з назовні, підкреслюючи його агресивну природу. Водночас опис «*his mind split into pieces*» уявляє розщеплення як фізичний розпад, роблячи абстрактний процес відчутним і видимим. Ці образи також відображають боротьбу між субособистостями, де «*Madness*» стає аренною внутрішнього конфлікту, а не лише пасивним станом. Крім того, метафора «*drifting in a sea of others' voices*» для Адаліни увиразнює відчуження й безпорадність, показуючи божевілля як втрату власного «я» серед чужих ідентичностей. Усе це разом створює цілісну концептуальну картину, де «*Madness*» постає не просто психічним розладом, а складним переплетенням сили, слабкості та множинності.

Таким чином, Кіз концептуалізує «*Madness*» як динамічний, багатоплановий стан, де метафори слугують мостом між абстрактними поняттями і конкретним художнім досвідом. Метафори у романі Кіза пов'язані з доменами природи, техніки, фізичних об'єктів, температури, що разом створюють складну концептуальну картину «*Madness*». Природа підкреслює неконтрольованість, техніка – маніпулятивність і розпад, об'єкти – крихкість, а температура – емоційну динаміку. Ці домени дозволяють Кізу передати багатогранність божевілля Біллі: божевілля зображується як природна стихія: буря, море, лід, кипіння (домени природи) – *Drifting in a sea of others' voices*; розум або свідомість порівнюються з пристроєм, який можна контролювати чи який ламається (домени техніки) – «*Touching the right mental buttons*»; свідомість або її стан зображаються

через матеріальні предмети, які мають форму, міцність чи крихкість (домен фізичних об'єктів) – «*A tenuous thread holding him in the here and now*»; емоційні стани асоціюються з теплом чи холодом, відображаючи інтенсивність чи відстороненість (домен температури) – «*Rage boiled inside him*».

Слід зазначити, що багаточисельність тексту, яка відображається у взаємодії різних семіотичних систем (мови, стилістики, когнітивних образів) для передачі божевілья, допомагає Кізу створити ефект «перетину медіа» – від реального судового дискурсу до літературного наративу. Саме це дозволяє говорити про функціонування інтермедіальності в романі. Інтермедіальність – це постмодерністська тенденція, яка розмиває межі між літературним і нелітературним [9, с. 537].

Висновки. Дослідження концепту *Madness* у романі Деніела Кіза «*The Minds of Billy Milligan*» показало, що він є багаточисельним явищем, яке вербалізується через різноманітні лексико-семантичні поля, стилістичні засоби та когнітивні метафори, відображаючи психічне розщеплення, емоційний хаос і тілесні прояви. Юридичні та психічні терміни структурують божевілья в соціальному й науковому контексті, тоді як вульгаризми й евфемізми додають йому живості та глибини. Концептуалізація *Madness* через метафори природи, техніки, об'єктів і температури підкреслює його динамічність і множинність, поєднуючи абстрактне поняття з художнім досвідом. Аналіз підтверджує новизну підходу, відкриваючи можливості для подальшого вивчення психотравматичних станів у літературі та їхнього мовного вираження. Подальші перспективи також бачимо у вивченні інтермедіальності у романі.

Література:

1. Селіванова О. Когнітивна ономазіологія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 352 с.
2. Semino E. *Metaphor in Discourse*. Cambridge, UK. 2008. 260 p.
3. Kövecses Z. *Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling*. Cambridge, 2000. 223 p.
4. Evans V., Green M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh University Press, 2006. 830 с.
5. Бабелюк О. А. Полістилістична практика текстотворення постмодерністського художнього тексту. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства: Збірник наукових праць*. Вип. 16. Ужгород, 2011. С. 13–17.
6. Toolan M. *Language in Literature: Style and Foregrounding*. London : Routledge, 1998. 264 p.
7. Мосієвич Л.В., Соляненко О. Л. Труднощі відтворення стилістичного синтаксису роману «*The minds of Billy Milligan*» українською мовою. *Нова філологія*. 2020. Т. 2. № 80. С. 49–54.

URL: <http://novafilohiia.zp.ua/index.php/new-philology/issue/view/14>

8. Gibbs R. W., Jr. *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. Cambridge University Press, 1994. 527 с.
9. Mosiievych, L., Kurbatova, T., Prihodko, G., Prykhodchenko, O., & Bondar, I. Intermediality in the Novel «*The Sellout*» by Paul Beatty. *Forum for Linguistic Studies*, 7(3), 2025. PP. 536–548. <https://doi.org/10.30564/fls.v7i3.8248>

Mosiievych L. Linguocognitive features of the concept madness in Daniel Keyes' novel *The Minds of Billy Milligan*

Summary. This article investigates the linguocognitive features of the concept Madness in Daniel Keyes' novel *The Minds of Billy Milligan*, focusing on its verbalization, structural organization, and conceptualization within the context of multiple personality disorder. The concept Madness is examined as a multifaceted phenomenon encompassing mental fragmentation, physiological responses, and psychoemotional chaos, analyzed through lexical-semantic fields, stylistic devices, and cognitive metaphors. The study's relevance stems from its connection to contemporary psychotraumatic realities, particularly the Ukrainian war experience, where dissociative states are a common trauma outcome, highlighting the importance of exploring linguistic mechanisms of their expression. Structural analysis identifies the concept's core-fragmentation and dissociation-alongside its periphery, which includes emotional and bodily manifestations. Lexical-semantic analysis reveals the use of nouns, verbs, adjectives, synonyms, colloquialisms, and euphemisms to construct a multidimensional image of Madness. Legal and psychological terms provide contextual framing, reflecting social and scientific dimensions of the concept. Stylistic devices of semasiology, such as metonymy, symbols, and hyperbole, as well as syntactic techniques like parceling, anaphora, and gradation, enhance the expressiveness of the text and reflect the chaotic nature of the protagonist's consciousness. The conceptualization of Madness relies on metaphors linked to domains of nature, technology, objects, and temperature, underscoring its dynamic and complex nature. In addition, the analysis highlights the universality of the concept of Madness, which transcends the literary text, becoming relevant for understanding mental states in real life. This research offers an original approach to analyzing Madness in Keyes' novel by integrating linguistic and cognitive methodologies, paving the way for interdisciplinary studies of psychotraumatic states in literary discourse.

Key words: verbalization, concept, conceptual metaphor, stylistic devices, structural analysis.